

Kopřivnice

Kraj: Moravskoslezský

Správní obvod: Kopřivnice

Nadmořská výška: 320 m n. m.

Počet obyvatel: 21 028

Adresa URL: www.koprivnice.cz

Okres: Nový Jičín

GPS souřadnice: 49.599472N, 18.144800E

První pís. zmínka: 1302 (722 let)

PSČ: 742 21

Historie obce Kopřivnice

První stopy osídlení místa, na kterém později vyrostla současná průmyslová Kopřivnice, nacházíme již ve starší době kamenné. Nejblíže a nejvýznamnější lokalitou s nálezy ze starší doby kamenné je štramberský Kotouč. Tato paleolitická stanice překvapila svými proslulými nálezy z jeskyně Šipka (asi 40 000 let před n. l.) se světoznámou "šipeckou čelistí".

Již sama skutečnost, že Kopřivnice leží v tzv. Moravské bráně s důležitou cestou, kterou byl zajišťován obchod mezi Baltem a Středozemním mořem, ukazuje, že tato oblast nebyla starším kulturám neznámá.

V roce 1956 byl u potůčku Koryčky nalezen bronzový poklad, sestávající se z 24 kusů předmětů, datovatelných do doby hallstadtské, tedy asi 800 - 700 let před n. l. Jiným, doposud archeologicky nezkoumaným, místem na katastru města je lokalita Váňův kámen s výskytem artefaktů naznačujících přítomnost starého sídliště. Na úpatí Bílé hory byla získána kolekce pravěkých kamenných nástrojů z pazourku a křemene. Zcela spolehlivě je prokázána existence sídliště lidu lužických popelnicových polí ze sklonku pozdní doby bronzové (asi 9. stol. před n. l.) u tzv. Šutyrovy studánky na severním svahu západní části Červeného kamene. Výzkum zde prokázal přítomnost nejen sídliště lidu popelnicových polí z rozhraní doby bronzové a železné (1 200 - 1 000 před n. l.), ale i přítomnost keltské osady laténské doby z 2. století před n. l. Starší lze datovat do slezského období této kultury, mladší do období laténské kultury, zejména do 2. poloviny 2. století před n. l.

Teprve počátky vrcholného středověku, spojené s nastupující kolonizací, znamenají ve druhé polovině 13. století postupné mycení pomezního hvozdu a díky iniciativě olomouckých biskupů k obsazování krajiny světskými feudály. V naší oblasti především německou hraběcí rodinou Hückeswagenů. Kopřivnice jako osada vzniká zřejmě brzy po založení hradu Schauensteina (lid Šostýna), v období let 1280 - 1290. Typ této osady ukazuje na tzv. lánovou lesní ves. V písemných pramenech je hrad Šostýn nazýván také např. Schawenstein, Ssornstein, Scheibstein, Schowenstayn a podobně. Jeho zbytky se nacházejí na nevysokém kopci (452 m n. m.), asi 1,5 km jihovýchodně od středu města. Hrad existoval poměrně krátkou dobu, od konce 13. století do první poloviny 15. století. Nejstarší písemná zmínka o hradu se činí až k roku 1347. Hrad vznikl na území patřícímu hrabatům z Příboru, které držel ve třicátých letech 13. století jejich předek Arnold z Hückeswagenu. Vybudoval jej Jindřich (Heymann) z Hückeswagenu, uváděný též jako hrabě z Příboru (Heymann comes de Prsibor). Šostýnské zboží zahrnovalo vedle Kopřivnice také Lichnov, Vlčovice, Závěšice, Drnholec a městečko Frenštát. Celé toto panství tvořilo již na přelomu 14. a 15. století zvláštní celek v rámci dominia hrabat z Příboru. V držení tohoto rodu zůstalo panství až do roku 1307. Kdo vlastnil hrad později nevíme, ale roku

1347 je v držení olomouckého biskupa Jana VII. Volka, nemanželského syna krále Václava II. Před rokem 1354 postoupil bratr olomouckého biskupa Jana Očka z Vlašimi hrad s příslušenstvím v léno Alšíkovi z Fulštejna. Roku 1369 se píše na hradě Vítek z Vikštejna a k roku 1382 i jeho bratři Václav a Bernard. Listinou datovanou na Šostýně 14. března 1382 obnovuje Václav z Vikštejna výsady pro fojstství v Závišicích. Po Bernardovi přešla držba na jeho nejmladšího bratra Záviše, ale ten, protože nedosáhl zletilosti, nemohl se ujmout panství, a to přešlo do správy samotného olomouckého biskupa Mikuláše z Rýzmburka (1388 - 1397). Okolo roku 1396 byla správa panství svěřena Joštovi z Volsberka.

Krátce před rokem 1400 přechází Šostýn s dalšími statky do rukou krále Zikmunda Lucemburského jako zástava. Ten pak toto zboží zastavil oravskému kastelánu Jurkovi z Messenpeka a jeho ochranu svěřil hejtmanu Jakubovi Štěněti z Bělin. Další osudy hradu jsou dosti nejasné. Po porážce markraběte Prokopa se hrad stává okolo roku 1402 sídlem loupežné bojové družiny. Zpráva polského kronikáře Dlugosze uvádí, že polští šlechtici Grot ze Slupcy a Jan Rogala byli roku 1403 v Polsku proskribováni, uprchli na Moravu na Hrad Šostýn, který již dříve znali jako sídlo bojové družiny Bernarda z Vikštejna. Roku 1404 vyslal polský král Vladislav Jagiello k Šostýnu své korouhve. Ty hrad pobořily, vypálily a oba šlechtice z hradu vypudily. Celou tuto akci dokládají např. knihy účtů města Krakova, kde se mimo jiné uvádí, že kovářům před Šostýnem bylo dáno za podkovy (pro obléhatele) 4 hřivny bez 18 grošů.

Ještě v roce 1405 obnovil spory o vrácení Šostýna Záviš z Vikštejna. Teprve roku 1408 mu bylo zboží biskupem Konrádem z Vechty vráceno. Roku 1412 se soudí Záviš z Vikštejna s Lackem z Kravař. V té době bere Záviš na spolek svého zboží strýce Vaňka z Lamberka, který však Záviše z majetku vytlačil a nechal si jej v užívání. Ještě roku 1418 a 1420 si Záviš stěžuje u manského soudu, že se mu jeho majetek drží mocí a násilím. Před rokem 1426 zastavil král Zikmund zboží šostýnské a panství hukvaldské knížeti Bolkovi Opolskému. Za husitského tažení roku 1427 byly Hukvaldy dobyty a přešly později do majetku Jana Tovačovského z Cimburka. Ten celé zboží roku 1434 prodal Mikuláši Sokolovi z Lamberka. Roku 1437 císař Zikmund od Mikuláše celé zboží koupil za 3 000 kop grošů. V listě z téhož roku se pak činí první písemná zmínka o Kopřivnici. Samotné šostýnské zboží bylo přivtěleno k panství hukvaldskému, se kterým sdílelo stejné držitele a tytéž osudy.

Po Mikuláši Sokolovi se stal majitelem panství proslulý husitský hejtman Jan Čapek ze Sán a po jeho smrti tu seděl od roku 1453 jeho neméně proslulý zeť Jan Talafús z Ostrova. V roce 1465 bylo celé panství v majetku českého krále Jiřího z Poděbrad. Ten je následujícího roku postoupil olomouckému biskupu Tasovi z Boskovic, ale až roku 1507 byly tyto statky natrvalo připojeny k olomouckému biskupství. K roku 1584 byla obec přidělena k městskému soudu do Frenštátu. Od povinného odvádění vinných fůr byl zdejší fojt osvobozen roku 1501. V roce 1584 osvobodil biskup Stanislav Pavlovský Kopřivnici od povinnosti odvádět vola za roční plat 8 zlatých. Na postavení a majetkové rozvrstvení obyvatelstva v Kopřivnici ukazuje dochovaný urbář z roku 1581. Fojt Bartoš měl dva a půl lánů. Bylo zde devět pololáníků, dva čtvrtlánici, dva chalupníci a mlýn. Základní plat tu činil po 5 gr. 2 d. o sv. Jiří a sv. Václavu. Kopřivnický dvůr (zemanství) prodal roku 1586 biskup Pavlovský za 800 zl. zdejšímu hajnému Janu Tichavskému. Robotu zde obstarávalo 37 poddanských pluhů nejen z Kopřivnice, ale i ze Závišic a Bordovic. Výsada na osvobození od robot byla zanesena do urbáře roku 1610 a platila až do třicetileté války.

Válečnému běsnění neušla ani Kopřivnice. Již 5. října 1621 přepadli obec vzbouření Valaši. I v pozdějších letech 1626 - 27 trpěla Kopřivnice za dánského vpádu. Jen válečné operace Švédů vyvrcholily obléháním hukvaldské pevnosti roku 1642 a 1645. Není divu, že k roku 1655 je v Kopřivnici uváděno pouhých 44 usedlostí. Dochází k zhoršení poddanských povinností, k opouštění domů a

zbíhání poddaných z panství. Vrchnost nebyvale zvyšuje své režijní hospodářství a nastává prudké zvýšení robot. Postupně dochází k nepokojům poddaných, kteří se jen těžko smířovali s porušováním svých starých privilegií a výsad. Prvním větším povstáním bylo sročení sedláků 19. května 1643 na katastru Kopřivnice u Váňova kamene. Jen díky vyjednávání biskupských úředníků s poddanými bylo povstání ukončeno smírem. Místo u Váňova kamene je však památkové dalším povstáním, které vypuklo roku 1695. Nejvíce stížností poddaných bylo proti hejtmanu panství Maxmiliánu Harasovskému z Harasova. Vyvrcholením neutěšené situace bylo sročení nevolníků 26. června 1695, jehož se účastnilo všech třicet vsí panství s počtem 1 500 vzbouřenců. Do ležení revoltujících u Kopřivnice vyslal olomoucký biskup Karel z Lichtenštejna své služebníky, kteří měli situaci vyřešit pokojnou cestou. Z dojednaných opatření však nebylo nic. To vedlo opět k druhému sročení 16. července. Toto však hukvaldský hejtman násilím rozehnal s devadesáti ozbrojenci hukvaldské hradní posádky. Na konkrétní výsledek museli poddaní ještě nějakou dobu čekat. Po delším jednání jim byly biskupovým rozhodnutím robotní povinnosti sníženy. Postupně však tyto povinnosti opět stoupaly, přibývaly platy na hlásku, za odúmrt' a podobně.

Za starších dob byla obec přiřazena do Frenštátu. Původní dřevěný kostelík stával na starém hřbitově poblíž fojtství. První písemná zmínka o něm se činí roku 1567. Poslední důkladná oprava na něm byla provedena roku 1871. Zasvěcen byl sv. Bartoloměji a používán byl až do 7. července 1894, kdy byl dostavěn nynější farní chrám. Farní desátky se do roku 1763 odváděly do Frenštátu, po tomto roce do Štramberku, kam byla Kopřivnice nově přiřazena. Samostatné farnosti dosáhla až roku 1868. Prvním duchovním správcem se stal Rudolf Vícha (1869 - 1882). Také v 18. století vidíme zdejší těžké poddanské poměry. Tíživé byly zejména státní daně, které se za tureckých a pruských válek zvýšily. Tyto podmínky zavadaly příčinu dalšímu výbuchu povstání. Biskup Maxmilián z Hamiltonu nakonec povstání vojensky potlačil. V září 1766 vybuchl odpor znovu. Jednání, které následovalo, se protáhlo do roku 1773, kdy bylo poddaným v některých bodech vyhověno. Od konce 18. století do roku 1848 došlo již jen k některým menším změnám v poddanských povinnostech. I po zrušení nevolnictví v roce 1871 nebylo lépe. Živelní pohromy, neúroda, epidemie, drahota a hlad těžce doléhaly na zdejší lid. Tížily daně, které stouply v důsledku napoleonských válek. Protože obyvatelé byli ve valné většině odkázáni na zemědělství, znamenalo to, že podruzi a domkaři, kteří tvořili 70 procent obyvatel Kopřivnice, se museli těžce žít u sedláků za stravu a nepatrný plat. Přelomem v historii Kopřivnice bylo bezesporu založení továrny na kameninu a hliněné zboží v roce 1812. Zakladatelem továrny byl Ignác Raška (1768 - 1824), pocházející z rodiny držitelů svobodného dvora zemanství z č. p. 72. Od roku 1813 se začaly vyrábět talíře, mísy, vázy, džbány a hrníčky. Roku 1822 rozšířila manufaktura zboží o bílé a malované kameninové zboží. Kolem roku 1830 byla výroba nahrazena produkcí bílého kameninového zboží zdobeného malbou a zlacením. Původně se začínalo se čtyřmi hrnčíři. Roku 1834 zde již pracovalo 27 lidí a roční obrát činil 15 000 zl. Celková produkce dosáhla objemu až 120 000 ks keramických výrobků ročně.

Významnou etapou vývoje továrny byl nástup Janova syna Adolfa Rašky (1825 - 1878). Ten se roku 1853 spojuje s dalším významným podnikatelem Ignácem Schustalou. Sortiment byl rozšířen o kachle, dlaždice a obkládačky. Za Raškova vedení získala továrna svými výrobky věhlas v celé Rakousko-Uherské monarchii. Roku 1890 se továrna zaměřila na zhotovování šamotových kachlí pro kamna a sporáky. Od počátku 90. let min. stol. se stala hlavním programem výroba kachlových kamen. Během válečných let byla výroba v továrně silně omezena. V říjnu 1942 výrobu obkládaček německé úřady zastavily. V nové

republice nesla továrna název - Továrna na hliněné zboží Richter a Schustala pod nár. správou. Od roku 1948 název - Moravské keramické závody Brno - závod Kopřivnice. Na počátku 60. let se v souvislosti s vytvářením velkých podniků začalo uvažovat o zrušení tohoto závodu. Roku 1962 byla továrna po 150 letech zrušena.

Industrializaci v minulém století však nepředstavovala pouze zmíněná továrna na majoliku, ale hlavní roli na ní měla především tzv. "dolní" továrna, založená Ignácem Schustalou. Její počátky můžeme posunout do roku 1850, kdy se Schustala vrací z Vídně zpět do Kopřivnice. Ignác Schustala se narodil na kopřivnickém fojtství 7. prosince 1822. Po vyučení odchází do Vídně, která byla proslavena výrobou prvotřídních kočárů a bryček. Po návratu ze zkušené požádal svého bratra Jana o možnost zahájení výroby u něj na fojtství č. p. 1. Zde si zřizuje svou první dílnu, kde se dvěma pomocníky staví první lehké bryčky zv. Neutitscheinky. Poptávka po těchto výrobcích nutí Schustalu požádat o tovární oprávnění a pomýšlí na stavbu vlastní továrny na kočáry. První objekty staví na podzim roku 1853. Pro zajištění financí se spojuje s majitelem "horní" továrny Adolfem Raškou a účetním Karlem Moslerem. Velkou etapu výstavby kočárovky zahájil v letech 1860 - 1862. Třetí etapa stavebního rozvoje proběhla v letech 1868 - 1870. Rozvoj byl v podstatě ukončen roku 1873, neb další vývoj byl již spojen s výrobou železničních vagonů. Rozvoj Kopřivnice díky této bouřlivé industrializaci dosahuje svého vrcholu. Již roku 1865 se uvažuje o zřízení samostatné farnosti. V roce 1876 nastupuje do Kopřivnice první lékař MUDr. Odstrčil. Dochází k rozšíření škol, roku 1878 je zde zřízen poštovní úřad. Mezníkem je 19. srpen 1881, kdy je obec napojena na železniční síť. Roku 1883 je obec napojena na telegrafní síť. Bohatý byl také spolkový život obce. V roce 1870 zahájil činnost čtenářský spolek a vznikl zde mužský a smíšený pěvecký sbor. Téhož roku je zde zřízena první knihovna. Ve dvoře Adolfa Rašky vzniká tělocvičný spolek. V roce 1872 byl založen spolek ochotníků, v roce 1889 byl založen pěvecký spolek Vlastimil.

Příliv dělníků, především německé národnosti, měl za následek vznik četných spolků německých. Kopřivnice vydává vlastní noviny v letech 1895 - 1899. Již po spojení Ignáce Schustaly s Adolfem Raškou dochází po roce 1858 ke změně dosavadního názvu firmy Schustala na Schustala end Spol in Nesselsdorf - tedy na veřejnou obchodní společnost. Jen v letech 1870 - 1880 činila zde roční produkce na 1 200 povozů. Do konce první světové války tu bylo vyrobeno přes 150 000 vozidel. V roce 1891 přistupuje Schustala na nabídku reprezentanta vídeňského bankovního kapitálu Davida von Gutmanna, který navrhuje přeměnit podnik na akciovou společnost. Jednání o vytvoření této společnosti se však Schustala nedožil. Ve Vídni dne 29. ledna 1891 umírá. Nástupci v nově vytvořené společnosti se stávají jeho synové - společnosti s názvem Nesselsdorfer WagenbauFabriks - Gesellschaft. Teprve výrobou prvního osobního automobilu koncem roku 1897 můžeme zlatou dobu trvání kopřivnické kočárovky ukončit. Přes vzrůstající výrobu železničních vagonů hledá továrna nové výrobní možnosti pro stávající osazenstvo kočárovky, a to nachází vhodné uplatnění v novém odvětví, kterým se jeví počínající výroba automobilů.

Postavení prvního automobilu nebylo jen dalším významným mezníkem v historii firmy, ale i města. Svým historickým významem tento počín daleko přesáhl hranice tehdejšího Rakousko-Uherska. Brzy po vypuknutí první světové války vzrostly požadavky rakouské armády na Kopřivnickou vozovku, především v odběru nákladních vozů. Nárůst počtu dělnictva včetně vagonky dosáhl 5 000 a ten si vynutil výstavbu dalších obytných domů. Vedle stávající "kolonie" se staví další domy, které postupně vytlačují původní domky kovorolníků a Kopřivnice ztrácí svůj vesnický charakter. Úředně byla obec

Kopřivnice povýšena na městečko (městys) ministerským výnosem dne 23. 11. 1910.

V roce 1919 byly prováděny jízdní zkoušky s vozy typu U ve Vysokých Tatrách. Místní horalé přirovnávají tyto vozy k Tatrám. Název se uchytil a již v březnu 1919 opouští závod první vozy s názvem Tatra. Následující úspěchy automobilů Tatra rozšířily věhlas značky v celém světě. V roce 1927 činilo roční produkci 400 osobních a 4 000 nákladních vagonů a 3 až 4 000 automobilů. V té době závod zaměstnával 3 000 dělníků a 300 úředníků. Od roku 1936 se počíná projevovat v závodě předválečná konjunktura. Závod se stává jedním z největších v kraji a téhož roku fúzuje s Ringhofferovými závody v Praze na Smíchově.

10. října 1938 je Kopřivnice zabrána v rámci tzv. páté zóny nacistickým Německem. Kopřivnice je přejmenována na Nesselndorf a vedle ní ji tvořily obce Drnholec n. Lubinou se Sýkorem a Větrkovicemi. Z 5. na 6. května 1945 opustily poslední zbytky německého vojska, včetně většiny německých občanů, město a v 7.10 hod. se objevily první jednotky Sovětské armády. Vedení závodu se ujímá sedmnáctičlenný závodní výbor, ředitelem byl ustanoven ing. E. Červinka. 28. října 1945 je závod spolu s ostatním klíčovým průmyslem a bankami znárodněn. Ještě roku 1910 měla Kopřivnice 4 070 obyvatel a 355 domů. V roce 1945 to již bylo 4 800 obyvatel a 704 domů. V roce 1948 pak 5 369 obyvatel. Téhož roku již Kopřivnice splnila veškerá potřebná kritéria a dosavadní městys je 18. května 1948 povýšen na město. Završením tohoto významného aktu bylo později udělení nového samostatného městského znaku, který je užíván od roku 1967.

Také Kopřivnice má své velikány, na které může být právem hrdá. Má své význačné skladatele, malíře, konstruktéry, automobilové závodníky, sportovce a další. Zdejší rodák Zdeněk Burian vytvořil nepřekonatelné dílo pozůstávající ze čtrnácti tisíc ilustrací k téměř pěti stům knižních titulů, z tisíce olejů a dalšího tisíce samostatných obrazů - kvašů, temper, uhlů, akvarelů, pérovek. Jeho tvorba vnášející život do dob dávno minulých je hodnocena vědci celého světa. Kopřivnice byla kolébkou významných hudebníků a skladatelů: Jana Uhlíře, Jana Sýkory, Jaroslava Galie, Zdeňka Petra, Ladislava Bučka a mnoha dalších. Celému světu známý je další kopřivnický rodák a olympionik Emil Zátopek (nar. 19. 9. 1922). Jeho sportovní úspěchy v maratonském běhu korunované vítězstvími v Helsinkách, Londýně, Bernu, Stockholmu, Melbourne a jinde jsou opět pouze dílem bývalého malého kopřivnického chlapce. Kopřivnice dala světu významné automobilové závodníky: Josefa Veřmiřovského, Adolfa Veřmiřovského, Stanislava Hajduška, Fritze Hückela, Bruna Sojku a mnoho dalších. Dala vyniknout významným konstruktérům, jako byli Hans a Erich Ledwinkové, Boleslav Hanzelka, Edmund Rumpler, Jan Kuchař, Leopold Sviták a další. Jistě nemůžeme vzpomenout všechny tyto osobnosti, ale můžeme konstatovat, že Kopřivnice dala světu takové osoby, které značnou měrou obohatily nejen kulturní život své obce - města, ale v mnoha případech svými pracemi významně obohatily kulturu celosvětovou.

Poválečná historie našeho města je natolik bohatá, že i tato krátká etapa v celkové historii nesnese s uplynulými staletími srovnání. Jen nárůst obyvatelstva se o proti roku 1950, kdy mělo město 6 000 obyvatel, zvýšil k roku 1995 na 21 500 obyvatel. Vedle tohoto nárůstu logicky vzrostla bytová výstavba, která sehrála důležitou a nezastupitelnou roli v oblasti vytvoření spokojeného života občanů. Tuto roli sehrála i vybavenost, ať již v oblasti infrastruktury, sítě prodejen, školství, kultury, péče o zdraví, osvěty, tělovýchovy, dopravy i rekreace.

